

**มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพ
: ศึกษากรณีระบบเทเลเมดิซีน**
**LEGAL MEASURES TO CONTROL HEALTH TECHNOLOGY BUSINESS
: A CASE STUDY IN TELEMEDICINE SYSTEM**

อติภรณ์ ตรีภักตรอง

Atipond Truektrong

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : atipondtt@gmail.com

Graduate student of Master of Laws Program in Business law,

Faculty of Law, Thammasat University : atipondtt@gmail.com

Received : December 3, 2019

Revised : June 24, 2020

Accepted : June 25, 2020

บทคัดย่อ

เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม ด้านการศึกษา หรือด้านสาธารณสุข รวมถึงในปัจจุบันประชาชนหันมาใส่ใจสุขภาพตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดการดำเนินการประกอบธุรกิจใหม่ด้านการรักษาสุขภาพหลากหลายรูปแบบ และที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก คือธุรกิจการให้บริการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน หรือการให้บริการรักษาสุขภาพผ่านการแพทย์ทางไกล ซึ่งธุรกิจนี้ได้นำประโยชน์ของเทคโนโลยีมาใช้ ทำให้การรับการรักษาไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงแต่ที่โรงพยาบาลหรือคลินิกอีกต่อไป สามารถรับบริการได้ที่บ้าน หรือใช้บริการในสถานที่ห่างไกลที่ใดก็ได้ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางและรอคิวตั่งเช่นการรักษาโดยแบบปกติทั่วไป

อย่างไรก็ตาม หากมีการนำระบบเทเลเมดิซีนมาใช้ในธุรกิจเพื่อให้บริการผู้ป่วย จะต้องมีการควบคุมกฎหมายในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพที่นำระบบเทเลเมดิซีนมาใช้ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการทำงานของผู้ให้บริการและเพื่อเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้ใช้บริการ รวมถึงเพื่อคุ้มครองถึงสิทธิที่ผู้รับบริการพึงมีตามกฎหมาย หากบริการโดยใช้ระบบเทเลเมดิซีน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมรูปแบบการขอใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ให้บริการในธุรกิจดังกล่าว และไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการนำมา บังคับใช้กับอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ต้องใช้กับการเชื่อมต่อของระบบเทเลเมดิซีน นอกจากนี้ ยังมีช่องโหว่ของสิทธิในการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลในธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพ โดยระบบเทเลเมดิซีน และขาดความชัดเจนเกี่ยวสิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับรักษาสุขภาพ โดยระบบเทเลเมดิซีน ว่าการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน ผู้ใช้บริการมีสิทธิเช่นเดียวกับการรักษาสุขภาพโดยวิธีดั้งเดิมทั่วไปหรือไม่ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายตามสิทธิที่ตนพึงมี

โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพิจารณาถึงรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยนำระบบเทเลเมดิซีนมาใช้ให้บริการการรักษาสุขภาพในประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยผ่านระบบเทเลเมดิซีน นอกจากนี้ มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยผ่านระบบเทเลเมดิซีนของกฎหมายระหว่างประเทศได้แก่ กฎหมายของสหภาพยุโรป (EU) และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีแต่ละประเทศมีแนวทางตามกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป

ดังนั้น ประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยผ่านระบบ
เทเลเมดิซีน เพื่อควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของธุรกิจด้านสุขภาพโดยใช้ระบบเทเลเมดิซีน ให้มีความชัดเจนและ
เหมาะสมกับประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยนั้นไม่มีกฎหมายควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยผ่าน
ระบบเทเลเมดิซีนเป็นการเฉพาะ

คำสำคัญ

ระบบเทเลเมดิซีน, การแพทย์ทางไกล, ธุรกิจด้านสุขภาพ

ABSTRACT

Nowadays, communication technology has become an important part of daily life, whether in agriculture, education or public health. In addition, people are more concerned about their health. There are many new businesses of health care. In particular, people are very interested in telemedicine or the health care services through long distance medicine. This business has brought the benefits of technology. Therefore, the treatment is not only at the hospital or clinic. People can receive services at home or remote location. They do not have to waste the time traveling and waiting in queue.

However, if the telemedicine system is used for patient, it must have legal measures. It used to increase the confidence of the service providers and to increase the safety of users. It used to protect the rights of service receiver. Currently, Thailand is still unclear about legal measures to control the requesting a license, giving a license and the professional standards in those businesses. There is unclear provision for enforcement of equipment or tools to connect the telemedicine systems. There are also vulnerabilities in the rights to protect the safety of personal health information. In addition, there is unclear on the rights to give consent before receiving medical treatment from the telemedicine system. Does the service receiver have the same rights as traditional health care? It's for the customer to protect their rights.

The objective of this study is to consider the form and criteria for controlling health technology business by using telemedicine system of health care services in Thailand. It has legal measures to protect the rights of health technology businesses users through the telemedicine system. In addition, there is the study that related to legal measures for controlling health technology businesses through the telemedicine system of international law, including the laws of the European Union (EU) and foreign laws such as the United States and Japan. In each country has different legal guidelines.

Therefore, Thailand should have legal measures to control the health technology business through the telemedicine system. It used to control the standard and quality of health care business by using telemedicine system, and to be clear and suitable for Thailand. Currently, Thailand does not have laws to control the health technology business through a special telemedicine system.

Keywords

Telemedicine system, Distance medical, Health business.

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าให้มีความทันสมัย การติดต่อสื่อสารสามารถทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว พร้อมทั้งถ้าพิจารณาจากแนวโน้มประชากรทั่วโลก เห็นได้ว่าในอนาคตข้างหน้า จะเกิดความเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ทั่วโลกอย่างเห็นได้ชัด ในปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของโลกมีอายุต่ำกว่า 65 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนาในเอเชีย ละตินอเมริกา ตะวันออกกลาง มีประชากรอายุน้อยในเปอร์เซ็นต์ที่สูงมาก¹ เรื่องนี้มีผลต่ออุตสาหกรรมสุขภาพเป็นอย่างมาก จากสถิติ ในช่วง 10 ปี ให้หลังที่ผ่านมา GDP² ของประเทศไทยเติบโตเฉลี่ย 3.4% ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของคนไทยเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7.5% คิดเป็นการเพิ่มขึ้นที่สูงกว่า GDP ถึงกว่า 2 เท่า แสดงให้เห็นถึงความต้องการบริการทางการแพทย์ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างแข็งแกร่งทั้งจากแนวโน้มของประชาชนที่หันมาให้ความสำคัญและสนใจกับสุขภาพตนเองมากขึ้น รวมถึงปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์จากสังคมไทยที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและเป็น Mega Trend³ โดยจากสถิติคาดว่าสัดส่วนผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) จะเพิ่มขึ้นจาก 16.5% ในปี 2560 นี้เป็น 19.1% และ 22.8% ในปี 2563 และ 2568 ตามลำดับ⁴ อายุที่มากขึ้นนั้นย่อมมาพร้อมกับโรคภัยไข้เจ็บและทำให้ความต้องการบริการทางการแพทย์เติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคตทำให้เทคโนโลยีสื่อสารด้านสุขภาพเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งประชาชนโดยมากมักจะใช้เทคโนโลยีสื่อสารด้านสุขภาพมาพิจารณาการรักษาอาการของตนในเบื้องต้น จึงมีผลการสำรวจการสื่อสารทางเทคโนโลยี พบว่าประชาชนใช้การสืบค้น (searching) เพื่อหาข้อมูลทางสุขภาพ เช่น เมื่อเกิดอาการผิดปกติทางร่างกาย จะใช้การสืบค้นหาข้อมูลโรคที่มีอาการแสดงใกล้เคียงกับที่ตนเองป่วยการใช้บล็อก (blog)⁵ ต่าง ๆ ในการเทียบเคียงอาการป่วยและหาวิธีการรักษาตามแหล่งข้อมูลนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิดเสี่ยงต่อการได้รับการรักษาที่ผิดวิธีต่อผู้ป่วยอาจเกิดอันตรายขึ้นถึงแก่ชีวิตได้

ในขณะที่เดียวกับประเทศไทยมีนโยบายที่จะนำพาประเทศไทยก้าวเข้าสู่ “ไทยแลนด์ 4.0” ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้แข็งแกร่งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก โดยเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาครัฐ ประชาชน สถาบันศึกษาและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises ; SMEs) และ ธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว (Startup) ให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบกับมีกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ ในเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพที่ดีที่สุดครอบคลุมทั่วประเทศที่ประชาชนเข้าถึงได้ รวมถึงเพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น และสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง ในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยหนึ่งใน

¹ เกรก อาร์ บาร์เรตต์, “การปฏิรูปการดูแลสุขภาพด้วยโรงพยาบาลดิจิทัล (Transforming Healthcare through Digital Hospitals),” ในการสัมมนาปฏิรูปการดูแลสุขภาพด้วยโรงพยาบาลดิจิทัล, จัดโดย บริษัท อินเทล ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่โรงแรมคอนราด กรุงเทพมหานคร, 17 พฤศจิกายน 2547.

² GDP (Gross Domestic Product) หรือ “ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ” คือ มูลค่าตลาดของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตในประเทศช่วงเวลาหนึ่ง (ไม่ว่าผลผลิตนั้นจะเป็นผลผลิตที่ได้จากทรัพยากรภายในหรือภายนอกประเทศ) และผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) สามารถใช้วัดมาตรฐานค่าครองชีพของประชากรในประเทศนั้น ๆ ได้อีกด้วย

³ Mega Trend คือ แรงผลักดันการพัฒนาเศรษฐศาสตร์มหภาคในระดับโลก ที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ให้เป็นไปตามแรงขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

⁴ จิตร อมรรธรรม, “แนวโน้มกลุ่มการแพทย์ปี 2560,” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2561, จาก <https://www.posttoday.com/finance/invest/472403>

⁵ บล็อก (blog) หมายถึง เว็บไซต์ที่ให้บริการบันทึกข้อมูลส่วนตัว โดยอาจจะเป็นข้อความ, ความเห็น, ข้อคิด, อักษรประดิษฐ์, รูปภาพ, เสียงเพลง ก็ได้ ซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาเยี่ยมชมตลอดจนสามารถใส่ความเห็นส่วนตัวต่อเจ้าของบันทึกได้

กลุ่มที่ต้องการพัฒนา คือ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์¹ ทำให้อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศมีนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปอุตสาหกรรมสุขภาพ ซึ่งธุรกิจสุขภาพถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของโลก จึงมีการเติบโตขึ้นของธุรกิจใหม่ ๆ ตามมามากขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นธุรกิจเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้ทันทีที่ต้องการ ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางและรอคิว เนื่องจากสามารถรับบริการได้ที่บ้าน หรือใช้บริการในสถานที่ห่างไกลที่ใดก็ได้² และที่สำคัญเป็นการให้บริการการรักษา โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโดยให้บริการเป็นบุคคลเฉพาะรายไป ซึ่งธุรกิจดังกล่าวนี้อาศัยการใช้ระบบ “เทเลเมดิซีน (Telemedicine)” ในการติดต่อสื่อสาร โดยระบบนี้เป็นเทคโนโลยีด้านสุขภาพ รูปแบบใหม่ ทำให้การรับการรักษาไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงแค่ว่าโรงพยาบาลหรือคลินิกอีกต่อไป เมื่อระบบพร้อมใช้งาน ผู้ให้บริการพร้อม ผู้รับบริการพร้อม ก็สามารถรับบริการได้ทุกสถานที่ ไม่ว่าจะให้คำปรึกษาหรือสามารถรักษา อาการเบื้องต้นได้เลยในขณะนั้น³ อนึ่ง ระบบเทเลเมดิซีน คือ ระบบการแพทย์ทางไกลที่มีเป็นการให้บริการทางด้านการดูแลสุขภาพอนามัย และให้บริการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วย และการส่งสัญญาณของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพในพื้นที่ห่างไกลโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีคมนาคม⁴

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นธุรกิจใหม่ที่จะมีการเติบโตอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ยังขาดการดูแลควบคุมมาตรฐานคุณภาพหรือกฎเกณฑ์ ข้อบังคับใด ๆ ในธุรกิจการให้บริการประเภทนี้ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายขึ้นได้ ทำให้ควรหาแนวทางในการจัดตั้งมาตรการทางกฎหมายขึ้นเพื่อกำหนดรูปแบบหลักเกณฑ์ และมาตรฐานคุณภาพให้มีความชัดเจน เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการทำงานของผู้ให้บริการและเพื่อเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้ใช้บริการ รวมถึงเพื่อคุ้มครองถึงสิทธิของผู้รับบริการพึงมีตามกฎหมาย หากให้บริการโดยใช้ระบบเทเลเมดิซีนในการรักษา ผู้เขียนจึงได้กำหนดประเด็นการศึกษาด้วยกัน 3 ประเด็น และได้ศึกษาพร้อมกับกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของสหภาพยุโรป (EU) และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีแต่ละประเทศมีแนวทางตามกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ประเด็นแรก ประเทศไทยยังไม่มีมีความชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมรูปแบบการขอใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ให้บริการในธุรกิจการให้บริการด้านสุขภาพผ่านระบบเทเลเมดิซีน

เนื่องจากธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพระบบเทเลเมดิซีนยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อการนี้ เป็นการเฉพาะ ทำให้ต้องนำพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาปรับใช้ แต่บางกรณีไม่อาจนำพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาปรับใช้ได้ ทำให้ผู้ประกอบการและบุคคลทางการแพทย์ ผู้ให้บริการขาด ความมั่นใจในบทบาทของการทำงาน ว่าขอบเขตการให้บริการสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด และเป็นข้อกังวลของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยถึงความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการรักษาของผู้ให้บริการ อันได้แก่ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พยาบาลผู้ให้บริการ เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้การประกอบธุรกิจประเภทนี้ ขาดความน่าเชื่อถือต่อผู้รับบริการ และในทางกลับกันผู้ใช้บริการอาจเกิดการถูกแอบอ้าง หลอกหลวงจากผู้ให้บริการที่ไม่มีคุณภาพขึ้นได้

¹ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, “พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน,” 2559.

² ธิติมา บุญเจริญ, “แนวโน้มใหม่ของเทคโนโลยีสุขภาพ (New Trends in Health Technology),” วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, (2556), น.29 - 30.

³ บริษัท เทคคอน (เว็บไซต์) จำกัด, “Smart Healthcare : ระบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพขององค์กรและบุคคล,” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2561, จาก <http://smarthealthcare.in.th/site/contact>

⁴ World Health Organization, “Telemedicine : Opportunities and developments in Member States : report on the second global survey on eHealth 2009,” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561, จาก http://www.who.int/goe/publications/goe_telemedicine_2010.pdf.

โดยปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ได้โดยตรง มีเพียงแต่กฎหมายที่ใกล้เคียงเท่านั้นที่ใช้ในกรณีให้บริการผ่านระบบเทเลเมดิซีนเป็นการเฉพาะ ทำให้ไม่มีการควบคุมรูปแบบการขอใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ให้บริการในธุรกิจดังกล่าว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของผู้ให้บริการต่อมาตรฐานทางด้านการแพทย์ไม่ว่าจะให้บริการการรักษาด้านสุขภาพด้วยวิธีแบบใดก็ตาม

ในขณะที่สหภาพยุโรป (EU) ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ ที่มีการวางกรอบสำหรับการออกใบอนุญาตสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ

ประเด็นที่สอง ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการนำมาบังคับใช้กับอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ต้องใช้กับการเชื่อมต่อของระบบเทเลเมดิซีนในการให้บริการการรักษาสุขภาพ

ในอุปกรณ์เทคโนโลยีระบบเทเลเมดิซีนนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ ทางกฎหมายที่กำหนดคุณภาพมาตรฐานไว้เป็นการเฉพาะ เพราะขาดความชัดเจนว่า อุปกรณ์เทคโนโลยีระบบเทเลเมดิซีน จัดเป็นเครื่องมือทางการแพทย์หรือไม่ จึงไม่สามารถควบคุมคุณภาพมาตรฐานให้มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้บริการตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ได้

ในขณะที่สหภาพยุโรป (EU) ไม่มีการกำหนดมาตรฐานอุปกรณ์การเชื่อมต่อสำหรับการใช้เทเลเมดิซีนในการรักษาไว้เป็นการเฉพาะ กำหนดไว้เพียงมาตรฐานในการใช้อุปกรณ์เครื่องมือแพทย์สำหรับให้บริการการรักษาโดยทั่วไปไว้เท่านั้น ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกามีประกาศออกมาให้อุปกรณ์หลายชนิดที่ใช้รักษาทางไกล ถือเป็นเครื่องมือแพทย์ ซึ่งควรต้องอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมขององค์การอาหารและยา และประเทศสิงคโปร์จะต้องปฏิบัติตามแนวทางการแพทย์ทางไกลแห่งชาติ (National Telemedicine Guidelines)

ประเด็นที่สาม การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการรักษาสุขภาพทางกฎหมาย สำหรับการรับบริการจากธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยใช้ระบบเทเลเมดิซีน

โดยทั่วไปผู้ใช้บริการมีสิทธิในสุขภาพ (Rights to health) ของตนเอง ซึ่งมีกฎหมายให้ความคุ้มครองถึงสิทธิต่าง ๆ ไว้ แม้ว่าในปัจจุบันกฎหมายจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนมากขึ้น แต่การให้บริการในธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยใช้ระบบเทเลเมดิซีนง่ายต่อการถูกละเมิดสิทธิดังกล่าว มากกว่าการรับบริการรักษาโดยแบบปกติดั้งเดิมทั่วไป ทำให้สามารถแบ่งสิทธิที่ผู้ใช้บริการเสี่ยงต่อการถูกละเมิดออกเป็น 2 ประการ ได้แก่

1. สิทธิในการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลในธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน

แม้ปัจจุบันในประเทศไทยจะมีการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในข้อมูลทั่วไปของประชาชน ซึ่งรวมถึงข้อมูลสุขภาพของบุคคลด้วย แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีช่องโหว่ที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิด เพราะมีบทบัญญัติบางข้อให้มีการยกเว้น ไม่ต้องถูกบังคับตามกฎหมายฉบับนี้ แม้ว่าจะเป็นข้อมูลสุขภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่อ่อนไหวก็ตาม แต่กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดข้อยกเว้น สำหรับการกระทำไปเพื่อประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ

ทั้งนี้ การให้บริการผ่านระบบเทเลเมดิซีนมีการไหลเวียนของข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยอยู่ตลอดเวลา จึงเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลมากกว่าการรับบริการรักษาแบบอื่น

2. สิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน

การรับการรักษาพยาบาลโดยวิธีทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการรักษาที่ทางโรงพยาบาลหรือคลินิกก็ตาม ต่างก็ได้รับสิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับรักษา ซึ่งต่างจากการรักษาพยาบาล โดยใช้ระบบเทเลเมดิซีนที่ขาดความชัดเจนทางข้อกฎหมาย ว่าการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน ผู้ใช้บริการ มีสิทธิเช่นเดียวกับการรักษาสุขภาพโดยวิธีดั้งเดิมทั่วไปหรือไม่ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายตามสิทธิที่ตนพึงมี

อนึ่ง ไม่ว่าจะจะเป็นสิทธิในการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลในธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน หรือสิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน ในสหภาพยุโรป (EU) ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ต่างก็ถือปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากลโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยเป็นหลัก

บทสรุป

จากผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพ โดยศึกษากรณีระบบ telemedicine ซึ่งมุ่งศึกษาถึงรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการควบคุมธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยนาระบบ telemedicine มาใช้ให้บริการการรักษาสุขภาพในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการขอใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ให้บริการ เรื่องการควบคุมคุณภาพมาตรฐานอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีของธุรกิจที่นำระบบ telemedicine มาใช้ในการให้บริการรักษาสุขภาพ รวมทั้งศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการธุรกิจเทคโนโลยีด้านสุขภาพโดยผ่านระบบ telemedicine อันได้แก่ สิทธิในการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลในธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพโดยระบบ telemedicine และสิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับรักษาสุขภาพโดยระบบ telemedicine เพื่อวิเคราะห์และจัดหาแนวทางถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของธุรกิจให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด จึงได้ศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ คือกฎหมายสหภาพยุโรป และกฎหมายต่างประเทศ คือกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายประเทศสิงคโปร์ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาในการวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ให้มีความมั่นใจและไว้วางใจในการรับบริการรักษา นอกจากนี้ เพื่อควบคุมธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพโดยระบบ telemedicine ให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมธุรกิจให้มีมาตรฐานเหมาะสมแก่การให้บริการ แต่ไม่เอื้อประโยชน์ให้ภาคธุรกิจจนเกินไป เพื่อให้ เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

ทั้งนี้ การรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมทั่วไปถือว่าเป็นวิธีการรักษาที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพสูง เพราะแพทย์สามารถตรวจวินิจฉัยได้อย่างใกล้ชิด โดยไม่ต้องผ่านอุปกรณ์สื่อสารเป็นการตรวจวินิจฉัยเชิงประจักษ์ แต่การนำบริการรักษาโดยระบบ telemedicine มาใช้นั้น เป็นเพียงการนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการรักษาแบบดั้งเดิมทั่วไปให้คัดกรองผู้ป่วยฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทางการแพทย์สำหรับผู้ที่ไม่ฉุกเฉิน เพราะเป็นการให้คำปรึกษาผู้ป่วยและการรักษาเบื้องต้นสำหรับผู้ที่ไม่ฉุกเฉินเท่านั้น

บรรณานุกรม

บทความ

ธิติมา บุญเจริญ. “แนวโน้มใหม่ของเทคโนโลยีสุขภาพ (New Trends in Health Technology).” วารสาร
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556) : น.29 - 30.

เอกสารประกอบการประชุมการสัมมนา

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. “พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.” 2559.

เกรก อาร์ บาร์เรตต์. “การปฏิรูปการดูแลสุขภาพด้วยโรงพยาบาลดิจิทัล (Transforming Healthcare through Digital Hospitals).” ในการสัมมนาปฏิรูปการดูแลสุขภาพด้วยโรงพยาบาลดิจิทัล. จัดโดย บริษัท อินเทล ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่โรงแรมคอนราต กรุงเทพมหานคร, 17 พฤศจิกายน 2547.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

จิตรรา อมรรธรรม. “แนวโน้มกลุ่มการแพทย์ปี 2560.” <https://www.posttoday.com /finance/invest/472403>, 25 มกราคม 2561

บริษัท เทรคอน (เว็บไซต์) จำกัด. “Smart Healthcare : ระบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพขององค์กรและบุคคล.” <http://smarthealthcare.in.th/site/contact>, 25 มกราคม 2561.

ELECTRONIC MEDIA

World Health Organization. “Telemedicine : Opportunities and developments in Member States : report on the second global survey on eHealth 2009.” http://www.who.int/goe/publications/goe_telemedicine_2010.pdf, September 25, 2018.